

برنجی سنه

شېريك لهر جو سنه نشر اولونور

نومرو : ۳۳

269

صاحب امتیاری :
شهباز تراده لیلی
احمد ملی

اداره و تحریر محلی :
جفال اوغلی جاده سنه دائره مخصوصه در ..
مخابرات صاحب امتیاز ایله جریان ایتملیدر ..
نسخه سی هر پرده بکرمی پاره در ..

۲۸ ذی القعدة ۳۲۸

شرائط اشتراك :
سنه لکی ۳۰، آلتی آیلنی
۲۰ غرور در

تمالك اجنیه ایچون :
سنه لکی ۱۰، آلتی آیلنی ۶ فراقتدر. اعلانات ایچون
اداره مأموری محمد زنی بکه مراجعت ایذیلیر .

۱ کانون اول انرنجی ۱۹۱۰

۱۸ تشرین ثانی ۱۳۲۶

و لا یغنی عنکم ولا لکم فی الله شیء : انما الحیاة الدنیا فیه ما تلهو

برسوز کرد کل، مکتب و عقد متوافقی،
خواہد ادا، کہ نہ برافراہد بر بکتر.

شیخ مہر دین عروسی

اجتماعیات

« علمیتک اعتلاسی »

حساب المشغولیت ملاقات میسر اولامادیندن تحریراً مکاتبات
لہ یہ مقدمہ اولیٰ اوزرہ تشوید و تقدیم ایلدیکم ورقہ تک
بردمہ حکمت غریبہ سبیلہ نشر بیوریلہ جنتی تبشیر و مؤخر
انجاز وعدلہ بزی تشریر بیوریلہ برابر حکمت ستونلری
اشغال ایدمہ حکمت حکیمانہ، مدققانہ اولامایان سوزلر مہرہ قیوت
ویرمک سوزیلہ ایدل بیوریلان قبول و التفاتہ قارشو
مدیون شکرانہ. ہر برابر یاغندہ اولان پورہ کاریمز کردرد.
لرندن فرصتی غنیمت بیلرک برمدارنی دہا عرض و اشعارہ
اجتہاد ایدیورم.

متفکرین اسلامیت صنف ممتازینک خلفالقی تشکیل
ایدلرندن بولوندیکنز و ہرآن وزمان عصر مہرکہ ایمانندن
اولان اسباب ترقی و تکاملہ سوق و ارشادہ پک ایلریدہ
اولدیکنز ایچون سزہ یار و رفیق اولقی و افکار متضادہ
دخی ساحۂ محاکمہ کرہ کوتورمک لوازم اخوت و حجت
اولہ کرکدر.

اولہ بر دورہ بولونبورزکہ ہرکسک عقلی اپردیکی
و کوی بتدیکی قدر ملت نجیبۂ اسلامیہ تک و دولت عثمانیہ تک
محتاج اولدینی و ساطع مسعودینی اکلایوب آکلاتنی ایچون
چالیشماسی، اخوان دینتہ و افراد ملتہ بیلریرمہ سی و قوہ دہ
اولان سی و غیرت عمومیہ تک فعلہ چقارلماستہ اوغراشماسی
قطعیاً واجبد. طرفکزدن ہر درلو افادہ و بختلرہ نشر
و اعلان اولوغندہ اولان شومقاصد و مسالک عطف نظر
دقت ہریریزہ الزمدر زیرا دیمز، ملتیز، کتابیز،
موجودیت شوعصرہ کی بقای موجودیت انسانیتک اللہ
ایدلستہ وابستہ اولدینی ادرک ایتمہ یوق کییدر، انجیق چارہ
خلاصہ تہذیب کورومز درجہ دہ آزدرد.

ماضی بی برطرف ایدلم یالکیز شواوتوز، قرق سنہ
طرفندہ یکیردیکیز و حالا یکیرمکدہ اولدیکنز فلا کتلرندن
بلکہ نوبتلرندن دہا حصہ آلامہ جق وینہ مفاخر ماضیہ بی

مطلق « اولقی لازم کلیر.

عجبا بوحرک، کندیسی حرکتدن محروم ایکن،
کائناتی ناصل تدویر ایدیور؟ اول شوراسنی سولیلم کہ
بوسوالہ جای بحث اولان جہت، کیفیت خلقت
و حتی کیفیت تنظیم بیلہ دکلدرد.

یالکیز بذاتہ واللہدن آیری واللہ قارشو اولازقی
موجودیتی تصور ایدیلن برکائناتک « حرکت » یدر.
ارسطو، بوحرکتہ سبب اولازقی، کائناتک
علویت الہیہ قارشو انجذابنی کوستہ ریور. لکن
مادم کہ نالہ کائناتی ونہ کائنات الہی بیلہ میور
و آردہ لرندہ ہیچ برارتباط فعلی و ذاتی و مناسبت وجودیہ
یوق، بو انجذاب ناصل و نیچون موجوددر؟

بوسوالہ قارشو استاد اول: آرزولرمن بزی ناصل
تحریرک و تہیج ایدیورسہ، کائناتی دہ فعل محض اولہ جہ
جذب ایلہ تحریرک ایلور. « دیور. بو، برتشہ
مع الفارقدر. بزی تہیج و تحریرک ایدن آرزولرمن
اولا بزم و بزدہ و ثانیاً بزمہ آز جوق معلومدر، حالیکہ

[مابعدی وار]

اسلاف علما ایلہ سیان طوعق ایستورسکیز. آہ
بونک بر حقیقت اولماستہ قدر آرزو ایدر، بیلہ کز؟
لکن او اسلافک آثارینی اون کرہ ککلمدن، بش
کرہ قاموسہ باقادن آکلامایان مدرسلر مہرک چوخالدینی
شوزماندہ سزک لہ اسلاف کرام آرسندہ براز تفاوت
کور دیکمزی عرضہ جنسارت ایدر. دیدیککیز
علمای کرام، صرف رضای باری و عشق دین ایلہ متحس
ایدی. زمانہ علماسنک بر قسیمی ایسہ، معاشندن
بش غروش کیسیلہ، جامعہ کوسوب بر دہا درس
ویرمن.

خواجہ اشدی! ہم اتحاددن بحث ایدیلور،
ہم دہ معرض تحقیرہ بزم ایدراندہ آبی بریمتد اولاجقمز
سولیورسکیز، یعنی ای زوالی خواجہ، بزی تحقیرہ
چالیشرکن مضمرکزی اظہار ایلہ اتحاد ملتی، اک
معزز املی تحقیر ایدیورسکیز.

اعتلاسی دین و ملت امللری، ای دادر، بو محترم
ملتی کوجندیر میور، اونک شوقی قیرمیور، بالعکس،
بالعکس. بوکا امین اولکیز. یالکیز سزی و برقچ
رفیقکیزی کوجندیر میور. عجبا نیچون؟

خواجہ اشدی!

مسلمانلرک شرق و غربی تہذیبکی، اہل صلیب
اردولرشی بزم دینہ یکیردیک، استانبولک سورلرشی
بیقدینی زمانلر، علماسی ایچندہ « اولوامر » آیتی
سلطان جائز نمائولک برات استبدادی بولندہ تفسیر
ایدلر بولوغادینی، اورنک ثروت و اقبال اوکندہ سز فرو
ایدلر کورولدیکی و اعتلاسی دین مصطفی ایچون
جائی فدا ایدلرک چوق اولدینی و باخصوص جاہلہ
عالم و عالمہ جاہل دینلیمدیکی زمانلر ایدی. باقی:

بیرایہ کوسہ ایت سخن فرمگنی زیر

ہر مرد حکیمک وزی در دایہ بکیز.

تقدیمی طلب ایتدک. دارندہ ملی خواجہ امین اولسون کہ
پک مزیتسز اولان بوفیکرک کولکی، حتی کندیسی کبی
روح دین احمدی بی احاطہ دن عاجز قالمقہ برابر ستر
حقیقتہ قالمیشانلرہ بیلہ کین باغلاماز.

بزمہ سبحان اللہ، کمعناسی آکلاہلی کین و غیضدن
واز کچلک، خواجہ، بنابرین قسمزہ عائد اولازقی
سز نہ دیسہ کز، بر سبحان اللہ، دیر و کچہ ریز.
لکن مسئلہ بزمہ عائد دکل.

ایشہ بر سبحان اللہ دہا. بہ سلطامن، مادم کہ
امضا کزی درسعام صفیلہ توشیح بو یوریورسکیز،
باری استانبولہ منزوی شیخ مہر دین ایلہ سلاسیک
قاپو درکابی پوست نشینی، ہم دہ مغردن کبی بر شکل
غریبہ صوقورق قاریشدر ماسایدیکیز! چونکہ مقالاتی
دقتلہ و کاملاً او قومادیکیز و یالکیز اورطہ دہ بولو.
نمایان و انجیق خیالکزدہ موجود اولان انکارہ
جواب ویردیککیز اکلایلیور.

زوالی خواجہ مہور! سزہ فرائض و واجباتی
سز چقہ ردیکزدی ین کیم؟ واقعا علمای اسلامیتک
وظیفہ سی حق سولیلمکدر. لکن بو « علمانی »
کندی کندی کزہ پک غمہ مشہ بکزیورسکیز. بزم
علما ایلہ سوزمن یوق. علما، بزم دردمنی اکلایور،
و بزی تحقیر ایدمہ جک پردہ تشویق و تلطف ایلور.
لکن بزم سوزمن:

کوز وارکہ کوریر اصغر زرات زہانی،

کوز وارکہ کوریمز اظہار آیات زہانی!

بیتک ایکنجی مصرعندہ کی ارباب غفات و عنادہ در.
بوکروہ بزی تذلیل ایتمک ایستور و صانیور کہ بودوردہ
دخی:

مائن دینیلیر ناصح حقولری امینہ،

نایسہ نصیرلر اولور اقوال مرانی!

حکمی جابیدر. خواجہ اشدی! زوالی نفسکزی

باری بی ناصل تصور ایتدیکی حقیقتہ بعض معلومات
ویرمک ایجاب ایدیور.

حی بلاحیاء

ارسطو، ذات الہی بی حادثاتہ تشبہدن اودرجہ
احتراز ایتکندہ درکہ بونی، جناب حقہ خالقیت صفی
ویرمہ مک درجہ سنہ کوتوریور. ارسطویہ کورہ
جناب حق، خالق دکلدرد، حتی ناظم کائنات بیلہ
دکلدرد. منظومہ کونہ ایلہ آرسندہ کی مناسبت، انجیق
« محرک اول » اولمقدن عبارتدر.

عجبا بو قدرہ تحریرک نہ صورتلہ وقوعہ کلدیکی
آکلاسیلا بیللمش می در؟ خیر.

ارسطویہ کورہ محرک اولک کندیسی « حرکت
خصیصہ سندن مجرد و منزہ اولماز سہ » اون دہ تحریرک
ایدہ جک بر محرک اولقی ایجاب ایدر. یعنی اووقت
حادث اولوز. دیمک کہ محرک اول، سبب اول، ہر
درلو صفاۂ و افعالدن منزہ یعنی « فعل محض، امر

و مجتہدین اولنک » نہ آیری ونہ غیری « صورتندہ کی
اجتہادی، معناسی تماملہ آکلاسیلمق شرطیلہ « قید
اجترازی ایلہ بر حقیقتی افادہ » دیمک اولور کہ تماماً
میدان شریعتہ موافق و حکیمانہ در. « نہ آیری ونہ غیری »
دیمک، یالکیز بر صفت و یا خود بزمہ ادراکی ممکن
بر مجموعہ صفاۂ ایلہ ماہیت ذاتیہ تماماً احتوا و فہم
ایدلش اولماز و مع ماہیہ ہر صفت ذاتک بر تجلیسی مشعر
اولقی اعتباریلہ ذاتہ خفندہ ہیچ بر فکرہ ویرمہ مش
اولماز. « معناسندہ قبول اولوندینی تقدیرہ
اجتہاد، محض حقیقت اولور. فقہای کرامک مقصدی دہ
بو اولقی لازمدر.

لکن « ملی و محلی » اولازاق باشلایان علم کلام،
براز صوکر ا یونان فلسفہ و منطقندن واز جاہلہ ارسوطک
افکارندن استعاراتہ باشلادیندن بو ذاتہ و صفاۂ مسئلہ سی
صرف حکمی و فنی بر شکل آلمشدر. متکلمین، و حتی
معتزلہ، معرفت باری دہ ارسطویہ جوق کرہ پیرو
اولمشلرد. بومدیان اثبات ایچون ارسطونک ذات

